

De parochie Semse in het bisdom Ter Kameren

Wie in de buurt van Cambrai passeert zou de moeite moeten doen om het stadje te bezoeken omdat het eens de hoofdplaats was van een uitgestrekt bisdom. Het interessante daaraan is dat Zemst tot het bisdom Kamerijk (Cambrai) behoorde.

Hoe kwam dat en wat herinnert ons daaraan?

Bijna in elke Franse stad, zeker in het noorden, vind je belangrijke en vooral monumentale kerken. Cambrai is daar een mooi voorbeeld van. In dat opzicht is zij niet uitzonderlijk. Toeristen nemen, in het beste geval, een foto van de kathedraal, en bestellen een wijntje op het terras van de Grand Marché. Dat die kathedraal verbonden was aan een bisdom, gaat aan hen voorbij. Zoals de meeste Franse kerken is ook deze kathedraal dringend aan renovatie toe. De sobere inrichting past geheel in de grijze massa waaruit de pracht en praal van toen geheel verdwenen is.

Het bisdom Kamerijk ontstond door overname van het bisdom Atrecht rond 580. Niet vergeten dat Zemst daarvan reeds deel uitmaakte. Paus Urbanus II maakte in 1094 een einde aan de fusie Kamerijk-Atrecht door de oprichting van 2 nieuwe bisdommen: Atrecht en Kamerijk. Beiden hoorden tot het aartsbisdom Reims. Kamerijk kreeg (behield) o.a. het oude civitas van de Nerviërs, het westelijk deel van Babant waartoe Zemst behoorde. Deze samenstelling bleef behouden tot de oprichting van het aartsbisdom Kamerijk in 1559. Daarmee werd de eeuwenoude toestand hersteld. Bavay was de vroegere hoofdstad van de Nerviërs. In deze stad vond de jaarlijkse vergadering van de hoofdmannen van de Nerviërs plaats. Terkameren ligt dichtbij Bavay; deze locatie nam de functie van Bavay over.

In Cambrai staan twee mooie monumentale kerken: Saint-Géry en de kathedraal Notre-Dame de Grace. Beiden beïnvloedden de parochie Sint-Pieter Zemst. De kathedraal werd gebouwd (1696) op de site van de bisschopzetel. Saint Géry wordt reeds vermeld in de 5de eeuw en was de voormalige kathedraal. In deze kerk hangt een schilderij van P.P. Rubens (de graflegging van Jezus).

De parochie Zemst heeft heel wat aan het bisdom te danken. Tot vandaag zijn daar littekens van te zien. Onze Sint-Pieterskerk is nog steeds verdeeld in 3 delen die eraan herinneren. Zoals in vele oude kerken zijn er drie altaren: links het altaar van een vrouwelijke heilige, het middenaltaar toegewijd aan de patroon van de parochie en rechts een mannelijke heilige die, meestal een verbonden was met de oorsprong van de parochie. Het linker altaar is bij ons toegewijd aan O.L.V. . Dat werd opgelegd door de bisschop van Terkameren waar de kathedraal ook is toegewijd aan O.L.V. . Een oude Sint-Petruskerk is in vele gevallen een moederkerk. Dat betekent dat onze kerk meerdere parochies onder haar hoede had. Rechts zien we het altaar van de H. Eligius. Ook dit altaar danken wij aan de bisschop van Cambrai. De heilige Autbertus (Autbert of Olbrecht) was bisschop van Terkameren in de 7de eeuw. Hij werkte samen met Eligius van Noyon. Drie altaren waarbij de bisschoppen van Terkameren hun zeg hadden, wijst op een innige samenwerking. Dus dat Zemst een bisschoppelijke kerk was, is geen toeval. De eerste pastoors van Zemst werden aangeduid door de bisschop zelf. Natuurlijk werden die gekozen uit de vriendenkring van de bisschop.

De moederkerk Zemst, te vergelijken met een "klein" bisdom, bezat de volledige kerkelijke rechten: dooprecht en begraafrecht. Alle parochianen uit de ondergeschikte kerken moesten gedoopt worden in de moederkerk. Op het kerkhof van Zemst werden alle gelovigen begraven. Het kerkhof lag toen tussen de kerk, de huidige Brusselsesteenweg, Kerkstraat en Stationslaan. In de tuin van de voormalige pastorie werden menselijke resten opgegraven in de jaren 1960 (KUL).

Het valt moeilijk uit te maken wanneer de kerk van Zemst een "eigenkerk" werd. In de tiende eeuw kregen de bisschoppen van Kamerijk wereldlijke macht van de Duitse keizers: zij waren en bisschop en graaf. Bijgestaan door wereldlijke kapittelheren was de scheiding tussen Kerk en Staat nog moeilijk te onderscheiden. De bisschop liet de pastoraalkeuze in Zemst over aan zijn kapittelheren. Zij kozen voor plaatselijke heren. Het gebouw van de kerk van Zemst werd eigendom van de heren van Zemst: De Semse. Stel je voor: de pastoor van Zemst was geen geestelijke. Hij betaalde een geestelijke om de parochie te bedienen. Het stelsel van de tienden maakt duidelijk waarom de familie De Semse pastoors aanbood: de pastoor trok een gedeelte van de tienden en was aanvankelijk eigenaar van de kerk. Dat bewijzen de processen die gevoerd werden bij de herstelling van de kerk waarin de eigenaar moest bijdragen.

Terwijl tussen 1000 en 1300 vele parochies zich van Kamerijk afscheurden, bv. Hombeek, bleef Zemst onder Kamerijkse heerschappij. Daarom kennen wij de namen niet van de bedienaars van onze parochie. In 1250 was Wouter De Semse pastoor van Zemst. In zijn testament verdeelt hij de erfenis tussen zijn echtgenote en zijn vier kinderen. Zijn goederen in Mechelen, o.a. een brouwerij, bewijzen de bezittingen in de eertijds afhankelijke parochies.

We zouden de archieven van het bisdom Terkameren moeten doorzoeken om de namen van onze pastoors te kennen.

De oprichting van het bisdom Mechelen dat samenviel met het Concilie van Trente (1550) doorbrak de heerschappij van de bisschop van Terkameren. Hij kon de afscheiding moeilijk verwerken. De aartsbisschop van Mechelen had er begrip voor. Iets langer dan een halve eeuw, tot in het begin van de 17de eeuw, kreeg de bisschop van Terkameren medezeggingschap bij de keuze van de pastoor van Zemst. Hij droeg een kandidaat voor. Bij het heropstarten van de parochie Sint-Pieter Zemst, na 1620, worden geen kandidaten uit Terkameren meer voorgedragen. Daarmee was de breuk definitief.

opmerkelijk

In de kathedraal van Cambrai hangt een icoon van O.L.V. . Zuster Bernadette Soubirous (Lourdes) koos deze afbeelding uit tot de mooiste. Een blikvanger in de kerk.

RVK